

Ram för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostads- försörjning och byggande, m.m.

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett berörda utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 2001/02:1 Budgetpropositionen för 2002 (volym 1) i vad avser bl.a. utgifternas fördelning på utgiftsområden jämte motioner.

Bostadsutskottet behandlar i detta yttrande förslagen i budgetpropositionen och motstående motioner i vad avser ramen för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Därutöver behandlas förslag i budgetproposition och motioner avseende fastighetsbeskattningen.

Sammanfattning

Bostadsutskottet tillstyrker att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 2002 fastställs till den nivå som regeringen föreslagit. Utskottet anser att riksdagen även bör godkänna den preliminära beräkningen av denna ram för budgetåren 2003 och 2004. Motstående motionsförslag i dessa delar avstyrks.

Utskottet anser vidare att regeringens förslag om ändringar i fastighetsbeskattningen fr.o.m. år 2001 bör genomföras och avstyrker samtliga motstående motionsförslag i frågan. De behandlade förslagen om fastighetsbeskattningen avser sådana förändringar som påverkar statens budget för nästkommande år.

Avvikande meningar (m), (kd), (c) och (fp) har avgivits till förmån för förslagen till medelstilldelning avseende utgiftsområde 18 samt om fastighetsbeskattningen i respektive partimotioner.

Utskottet

Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utgiftsområde 18 omfattar anslag inom politikområdena Bostadspolitik, Regional samhällsorganisation, Ekonomisk familjepolitik samt Miljöpolitik.

Regeringen föreslår (finansplanen punkt 8, tabell 6.5) att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 2002 skall fastställas till 9 529 248 000 kr. Riksdagen föreslås vidare godkänna preliminära beräkningar av ramen för utgiftsområdet för budgetåren 2003 och 2004 (punkt 9, tabell 6.5). För år 2003 föreslås en preliminär ram om 9 501 miljoner kronor och för år 2004 föreslås att motsvarande ram skall beräknas till 9 337 miljoner kronor.

Regeringens ramförslag för år 2002 är 763 miljoner kronor lägre än motsvarande beräkning i 2001 års ekonomiska vårproposition. Enligt regeringen förklaras förändringen till stor del av att avsättningen till Bostadskreditnämndens garantireserv får en annan profil, vilket innebär minskade utgifter med 400 miljoner kronor för 2002. Förändringen av utgiftsområdesramen förklaras också av överföringar från respektive till utgiftsområde 20. Från detta utgiftsområde förs medel för länsstyrelsernas arbete inom miljö- och naturvårdsområdet. Till utgiftsområde 20 förs medel från anslaget Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet inom utgiftsområde 18. Dessa medel är avsedda att finansiera åtgärder för klimatinformation, ett klimatinvesteringsprogram samt ökade kostnader för viss verksamhet inom SMHI. Vidare förutsätts en överföring ske från de lokala investeringsprogrammen till anslaget Domstolsväsendet under utgiftsområde 4. Slutligen minskas anslaget för Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet med 50 miljoner kronor 2002 och 100 miljoner kronor 2003. Anslaget Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet minskas med 65 miljoner kronor från 2002.

Förslag om andra nivåer för ramen för utgiftsområde 18 läggs fram i partimotioner (m), (kd), (c) och (fp).

Moderata samlingspartiet föreslår i sin partimotion 2001/02:Fi291 yrkande 4 att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 2002 skall fastställas till ett belopp som är 1 257 miljoner kronor lägre än regeringsförslaget. För budgetåren 2003 och 2004 föreslås i motionens yrkande 5 en preliminär ram som är 1 476 respektive 1 443 miljoner kronor lägre än vad regeringen förordat. Besparingarna avses uppnås genom nedskärningar på ett flertal områden. De största besparingarna åstadkoms genom avveckling av investeringsbidragen för studentbostäder, bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet respektive hyresbostäder samt stödet till de lokala investeringsprogrammen. Besparingar görs även på bostadsbidragen genom att bidragen till ungdomar avvecklas.

Kristdemokraterna föreslår i sin partimotion 2001/02:Fi292 en minskning av ramen med 182 miljoner kronor vad gäller år 2002 (yrkande 9). För bud-

getåret 2003 föreslås en minskning med 824 miljoner kronor och för år 2004 en minskning med 724 miljoner kronor (yrkande 10). Besparingarna åstadkoms bl.a. genom avveckling av stödet till lokala investeringsprogram samt av investeringsbidragen till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet respektive hyresbostäder. Även anslaget till räntebidrag föreslås minskas. Skattesänkningar föreslås i motionen för att kompensera det minskade stödet till byggande av bostäder. Vidare föreslås ett ökat anslag till bostadsbidrag samt en satsning på förbättrad inomhusmiljö och ett ökat stöd till byggande av studentbostäder.

Förslagen för utgiftsområde 18 i Centerpartiets partimotion 2001/02:Fi293 yrkandena 3 och 4 innebär att ramen bestäms till ett belopp som är 1 505, 2 235 respektive 1 885 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit för budgetåren 2002–2004. Av en c-motion om anslagen inom utgiftsområde 18 framgår att dessa besparingar avses bli uppnådda bl.a. genom besparingar på bostadsbidragen och en avveckling av investeringsbidraget till hyresbostäder respektive av stödet till lokala investeringsprogram. En ökad satsning föreslås på stödet till åtgärder mot radon i bostäder.

I Folkpartiets partimotion 2001/02:Fi294 yrkande 7 föreslås att ramen för budgetåret 2002 bestäms till ett belopp som är 1 963 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit. Enligt yrkande 8 bör den preliminära ramen för åren 2003 och 2004 fastställas till belopp som är 2 056 respektive 2 065 miljoner kronor lägre än regeringsförslaget. Förslagen utgår bl.a. från lägre utgifter för bostadsbidrag, räntebidrag samt för vissa myndighetsanslag. Vidare föreslås att investeringsbidragen till hyresbostäder respektive till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet avvecklas liksom stödet till lokala investeringsprogram. Högre anslag än i regeringsförslaget har beräknats för investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter.

De ovan beskrivna förslagen i budgetpropositionen och i partimotionerna om ramar för utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande – åren 2002–2004 kan sammanfattas i nedanstående tabell. Förslagen i partimotionerna redovisas som avvikelser från regeringens förslag. Beloppen anges avrundade till miljoner kronor.

	2002	2003	2004
Regeringen	9 529	9 501	9 337
(m)	-1 257	-1 476	-1 443
(kd)	-182	-824	-724
(c)	-1 505	-2 235	-1 885
(fp)	-1 963	-1 885	-2 065

Bostadsutskottet vill vad gäller förslagen om ramen för utgiftsområde 18 anföra följande.

Inom utgiftsområde 18 finns anslag för ett flertal verksamheter och stödformer som har stor betydelse för många människors vardagsliv och för samhällsutvecklingen i stort. Det gäller bl.a. frågor om boendet och bostadssektorn, betydelsen av en ekologiskt hållbar utveckling i samhället och vikten av en effektiv regional samhällsorganisation. Utvecklingen av flera av de frågor som faller inom utgiftsområde 18 motiverar kraftfulla statliga insatser under den kommande treårsperioden. Insatser behöver bl.a. göras för att komma till rätta med de obalanser som finns på bostadsmarknaden med en omfattande bostadsbrist på vissa orter. Särskilda insatser behövs för att tillgodose behovet av bl.a. hyresbostäder och studentbostäder. Satsningar behöver också göras på att förbättra bostadsmiljön i olika avseenden och för att tillgodose kravet på en ekologiskt hållbar utveckling av bostadssektorn.

Bostadsutskottet kan konstatera att regeringens ramförslag för utgiftsområde 18 ger utrymme för satsningar med dessa inriktningar. Medel är således beräknade för investeringsbidrag till studentbostäder och hyresbostäder samt för bostadsinvesteringar som främjar den ekologiska hållbarheten. En ökad satsning förutsätts ske på åtgärder mot radon i bostäder. Även i övrigt vidtas olika åtgärder för att bidra till att förutsättningarna inom bostadssektorn på sikt skall förbättras. Sammantaget gör bostadsutskottet bedömningen att den föreslagna ramen bör ge tillräckligt utrymme för den anslagsfördelning inom utgiftsområde 18 som bostadsutskottet senare i höst kommer att ta ställning till.

Utskottet övergår nu till att något kommentera de alternativa förslag till ram för utgiftsområdet som förs fram i de aktuella partimotionerna. Dessa motioner utgår samtliga från att kraftiga besparingar genomförs på anslagen inom utgiftsområdet i förhållande till regeringsförslaget. Utskottet tar i detta yttrande visserligen inte ställning till fördelningen på enskilda anslag inom utgiftsområdet men vill ändå uppmärksamma finansutskottet på att flera av ramförslagen bygger på anslagsbesparingar som i praktiken inte är genomförbara. Detta gäller exempelvis Folkpartiets ramförslag som utgår från att stora besparingar kan uppnås genom en avveckling av hela anslaget för stödet till de lokala investeringsprogrammen. Även vid ett ställningstagande för ett omedelbart stopp för nya stödbeslut krävs emellertid att medel reserveras för att fullfölja statens redan gjorda åtaganden på detta område. Folkpartiets ramförslag utgår också från kraftiga nedskärningar på vissa myndighetsanslag. För Boverket föreslås en nedskärning med närmare 40 % år 2002. Bostadsutskottet har under flera år påpekat att en så stor nedskärning under närmast kommande budgetår är helt orealistisk om gällande trygghetslagar och avtal skall följas. Inte heller de besparingar som i motionen förutsätts ske inom anslaget för räntebidrag står i proportion till den föreslagna åtgärden på detta område.

Även ramförslagen i de andra motionerna bygger på delvis orealistiska beräkningar av de ekonomiska effekterna av föreslagna åtgärder. Det gäller

exempelvis förslag om avveckling av de tre investeringsbidrag som kan utgå vid bostadsbyggande. Frågor om konsekvenserna på bostadsmarknaden om dessa och övriga besparingsförslag verkligen kom till genomförande får främst anses vara en fråga för bostadsutskottets överväganden i samband med det fortsatta budgetarbetet. Det bör emellertid i detta sammanhang understrykas att en underlåtenhet att vidta åtgärder mot obalanserna inom bostadssektorn kan få allvarliga konsekvenser för samhällsekonomin långt utanför denna sektor.

Bostadsutskottet kommer senare i höst att ta ställning till förslag om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18. Det kan emellertid redan nu konstateras att de ramförslag som lagts fram i partimotionerna inte bör läggas till grund för utskottets vidare arbete. Utskottet avstyrker således förslagen i motionerna 2001/02:Fi291 (m), 2001/02:Fi292 (kd), 2001/02:Fi293 (c) och 2001/02:Fi294 (fp). Regeringens ramförslag avseende utgiftsområde 18 för budgetåren 2002–2004 tillstyrks.

Fastighetsbeskattningen

Bostadsutskottet behandlar i yttrandet även förslag i budgetproposition och motioner som avser sådana förändringar i fastighetsbeskattningen som påverkar statens budget för nästkommande år.

På förslag i föregående års budgetproposition beslutade riksdagen hösten 2000 om vissa ändringar i fastighetsbeskattningen. Ändringarna innebar i korthet att skattesatsen för fastighetsskatten fr.o.m. år 2001 sänktes för

- småhus från 1,5 % till 1,2 % och för
- hyreshus (bostadsdelen) från 1,5 % till 0,7 %.

I årets budgetproposition läggs ånyo fram ett förslag till lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt som också det berör inkomståret 2001. Förslaget innebär i korthet att skattesatsen för fastighetsskatten fr.o.m. år 2001 sänks för

- småhus från 1,2 % till 1,0 % och för
- hyreshus (bostadsdelen) från 0,7 % till 0,5 %.

De skäl som anges för förslaget är i korthet följande. Sedan år 1996 har uttaget av fastighetsskatt kraftigt begränsats genom en rad successiva beslut. Det omräkningsförfarande som infördes 1996 har inte tillämpats som avsetts utan taxeringsvärdena har i princip varit oförändrade under åren 1997–2000. Även skattesatserna har sänkts.

Enligt regeringens bedömning bör taxeringsvärdet med koppling till marknadsvärdet även i fortsättningen utgöra grunden för fastighetsbeskattningen. Genom att omräkningsförfarandet inte har tillämpats på avsett sätt har dock taxeringsvärdena efterhand alltmer kommit att avvika från marknadsvärdet. Regeringens bedömning är att de effekter som ett återställande skulle ge upphov till inte är acceptabla. För att begränsa uttaget av fastighetsskatt bör därför skattesatserna sänkas.

I budgetpropositionen aviserar regeringen dessutom ett kommande förslag om en begränsningsregel för uttaget av fastighetsskatt. Ett förslag med denna innebörd har nu också lagts fram (prop. 2001/02:3). Enligt förslaget skall begränsningsregeln tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2001.

Enligt regeringens uppfattning bör fastighetsbeskattningen utredas på nytt och då med en annan inriktning än tidigare utredningar. En ny utredning bör enligt regeringen ges möjlighet att pröva lösningar som kan innebära avsteg från nu gällande principer för fastighetsbeskattningen under förutsättning att de fördelningsmässiga konsekvenserna är acceptabla. Regeringen aviserar också sin avsikt att så snart som möjligt återkomma med utredningsdirektiv.

Förslag som avser fastighetsbeskattningen fr.o.m. år 2001 läggs fram i såväl parti- och kommittémotioner som enskilda motioner (m), (kd), (c) samt (fp).

I motion 2001/02:Sk471 (m) föreslås att fastighetsskatten skall beräknas på det lägsta av 1997 och 2001 års taxeringsvärden (yrkande 21), att endast halva markvärdet skall ingå i skatteunderlaget (yrkande 22), att skattesatsen för småhus skall vara 0,9 % år 2002, 0,8 % år 2003 och 0,7 % år 2004 (yrkande 23) samt att hyreshus inte skall belastas med schablonintäkt (yrkande 24). Även i Moderata samlingspartiets partimotion 2001/02:Sk474 yrkande 2 förs motsvarande förslag fram avseende skattegrundande taxeringsvärde, beräkningen av skatteunderlaget och skattesatserna för den närmaste treårsperioden. Dessutom förordas i motionen att någon begränsningsregel inte skall införas.

Förslag som i sin helhet eller till sina delar överensstämmer med förslagen i de ovan redovisade motionerna (m) förs dessutom fram i motionerna 2001/02:A318 (m) yrkande 7, 2001/02:Fi241 (m), 2001/02:Fi246 (m), 2001/02:Fi255 (m) samt 2001/02:N319 (m) yrkande 7.

Gemensamt för förslagen i motionerna (m) är att de ser förändringarna i fastighetsskatten som ett första led i en successiv avveckling av fastighets-skatten. Enligt motionerna innebär ett på sikt fullständigt avskaffande av fastighetsskatt och förmögenhetsskatt att betydligt bättre ekonomiska förutsättningar skapas för boendet.

Kristdemokraterna föreslår i sin partimotion 2001/02:Fi297 att fastighets-katten på sikt skall avvecklas och ersättas med en kommunal fastighetsavgift för service (yrkande 15) samt att taxeringsvärdena skall frysas till 2000 års nivå (yrkande 16). Motionärerna motsätter sig dessutom att en begränsningsregel införs (yrkande 41). Förslag om en successiv avveckling av fastighets-skatten förs dessutom fram i motionerna 2001/02:Fi298 (kd) yrkande 4 samt 2001/02:Sk488 (kd) yrkande 1. I den sistnämnda motionen förordas dessutom att taxeringsvärdena skall frysas till 2000 års nivå (yrkande 3).

Utgångspunkten för förslagen i motionerna (kd) är att dagens fastighets-skatt inte svarar mot principen skatt efter bärkraft. På sikt måste därför systemet med statlig fastighetsskatt avvecklas och ersättas med ett system med en kommunal fastighetsavgift som är avsedd att täcka de kommunala kostnader

som är kopplade till fastigheten. De förändringar i fastighetsbeskattningen som föreslås utgör ett första steg i en sådan avveckling.

En viktig anledning till att det byggs för lite i Sverige är enligt Centerpartiets partimotion 2001/02:Sk489 att bostadssektorn är hårt beskattad. Från att tidigare ha varit subventionerat fungerar boendet nu i praktiken som en källa för skatteintäkter. Enligt motionen måste därför fastighetsskatteuttaget minskas genom att taxeringsvärdena för småhus fryses till 1997 års nivå (yrkande 15) samt skattesatsen för småhus fastställs till 1,1 % för år 2002 (yrkande 16). Dessutom förordas att någon begränsningsregel inte skall införas (yrkande 21).

Även i Centerpartiets partimotion 2001/02:Fi293 yrkande 19 samt motionerna 2001/02:Sk490 (c) yrkande 1 samt 2001/02:MJ220 (c) yrkande 8 förs fram förslag om frysta taxeringsvärden till 1997 års nivå.

Enligt Folkpartiets partimotion 2001/02:Fi285 är nivån på fastighetsbeskattningen alldeles för hög och beskattningsformen som sådan oacceptabel. Fastighetsskatten bör därför sänkas (yrkande 14). I avvaktan på en grundlig reformering av fastighetsbeskattningen bör därför taxeringsvärdena frysas till 2000 års nivå om inte det omräknade värdet är lägre (yrkande 13). Ett förslag med denna innebörd förs dessutom fram i motion 2001/02:Sk487 (fp) yrkande 3.

Även i partimotion 2001/02:Bo324 (fp) yrkande 10 förordas att fastighetsbeskattningen skall reformeras genom att fastighetsskatten i sin nuvarande form omedelbart avskaffas och ersätts av en schablonintäkt som innebär ett kraftigt sänkt skatteuttag. Därefter bör en successiv skattesänkning genomföras. Samtidigt bör bostadsrätter stegvis överföras till beskattning efter bostadsrätternas värden och inte efter fastighetens. Ett motsvarande förslag förs dessutom fram i motion 2001/02:Sk487 (fp) yrkande 1.

Slutligen föreslås i fyrpartimotionen 2001/02:Fi281 (m, kd, c, fp) att fastighetsskatten skall beräknas på det lägsta av 1997 och 2001 års taxeringsvärden.

Med anledning av vad som i proposition och motioner föreslagits om fastighetsbeskattningen fr.o.m. år 2001 vill bostadsutskottets anför följande.

I den bostadspolitiska debatten har under senare år frågor om beskattningen av byggande och boende fått en allt större uppmärksamhet. Det gäller inte minst fastighetsbeskattningen. Uttaget av fastighetsskatt har också en betydande påverkan på boendekostnaderna. Det är också mot bl.a. den bakgrunden som åtgärder under senare år har vidtagits för att begränsa uttaget. Som redovisas i budgetpropositionen har omräkningsförfarandet inte tillämpats som avsetts samtidigt som skattesatserna sänkts vid flera tillfällen. Det förslag som regeringen nu lagt fram innebär att ytterligare ett steg tas i denna riktning. Med avseende på fastighetsskattens påverkan på boendekostnaderna är det en enligt bostadsutskottets mening riktig utveckling.

Som redovisas i budgetpropositionen medför ökningen av taxeringsvärdena i många områden att också medelinkomsttagare kan få betydande skattehöjningar – detta trots den redan tidigare beslutade sänkningen av skattesat-

sen för småhus. En sänkt skattesats bidrar till att helt eliminera eller minska skattehöjningarna i dessa fall, och därmed kan också ökningarna av boendekostnaderna hållas tillbaka. Det finns sålunda även enligt bostadsutskottets mening anledning att sänka skattesatsen för småhus i enlighet med regeringens förslag. Utskottet delar även regeringens bedömning om behovet av sänkt skattesats för hyreshusen (bostadsdelen). Som anges i budgetpropositionen är syftet med den föreslagna sänkningen bl.a. att skapa förutsättningar för lägre hyresnivåer och att stimulera till ökad nyproduktion av hyresrätter. Tillsammans med det investeringsbidrag för byggande av hyresbostäder som nyligen införts innebär detta att förutsättningarna för nyproduktion av hyresbostäder förbättras.

Sedan budgetpropositionen avgavs har det däri aviserade förslaget om en begränsningsregel lagts fram (prop. 2001/02:3). I flera av motionerna uttalas att någon sådan begränsningsregel inte behövs. Bostadsutskottet delar inte denna uppfattning. Även om slutlig ställning till frågan om en begränsningsregel får tas när förslaget som sådant behandlas av riksdagen senare i höst vill utskottet uttala sitt stöd för en sådan regel. Motionerna bör sålunda avstyrkas i denna del.

De förändringar i fastighetsbeskattningen som föreslås är inte avsedda att i något grundläggande avseende förändra fastighetsskattesystemet. Samtidigt aviserar regeringen i budgetpropositionen sin avsikt att låta utreda fastighetsbeskattningen på nytt. Enligt regeringen bör en sådan ny utredning ges möjlighet att pröva lösningar som kan innebära avsteg från nu gällande principer för fastighetsbeskattningen under förutsättning att de fördelningsmässiga konsekvenserna är acceptabla. I detta sammanhang bör givetvis de bostadspolitiska aspekterna på skattesystemets utformning tillmätas stor vikt.

Med hänvisning till det nu anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag vad gäller fastighetsbeskattningen för 2001. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Fastighetstaxeringen m.m.

Utan att lägga fram några förslag redovisar regeringen i budgetpropositionen sin bedömning av hur dels omräkningsförfarandet vid fastighetstaxeringen bör utformas, dels hur höjda taxeringsvärden vid fastighetsbeskattningen bör få ett successivt genomslag.

När det gäller omräkningsförfarandet vid fastighetstaxeringen gör regeringen bedömningen att det bör avskaffas och ersättas av regler om en förenklad fastighetstaxering mellan de allmänna fastighetstaxeringarna. Den förenklade taxeringen skall avse småhus-, lantbruks- och hyreshusenheter.

Regeringen redovisar dessutom bedömningen att höjda taxeringsvärden vid fastighetsbeskattningen bör få ett successivt genomslag. Höjs taxeringsvärdena vid en allmän eller förenklad fastighetstaxering skall detta enligt regeringen inte omedelbart slå igenom vid uttaget av fastighetsskatt. I stället

bör endast en tredjedel av höjningen slå igenom taxeringsåret och lika mycket under vart och ett av de två därpå följande åren.

Mot bakgrund av den reformering av fastighetsbeskattningen som föreslås i Centerpartiets partimotion 2001/02:Sk489 förordas att varken något nytt omräkningsförfarande (yrkande 22) eller någon s.k. dämpningsmekanism vid höjda taxeringsvärden skall införas (yrkande 23).

Vad som i budgetpropositionen anförs beträffande omräkningsförfarandet och ett successivt genomslag av höjda taxeringsvärden utgör endast en redovisning till riksdagen av vilka förändringar som regeringen bedömer erforderliga för framtiden. Förslagen i partimotionen (c) innebär att riksdagen redan nu bör säga nej till tanken på att ändra i taxeringsförfarandet. Utskottet delar inte denna uppfattning. Det bör naturligtvis vara möjligt att vid varje tidpunkt se över och överväga hur fastighetstaxeringen skall genomföras och hur resultatet av den skall användas. Motionen avstyrks sålunda.

Stockholm den 25 oktober 2001

På bostadsutskottets vägnar

Lennart Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lennart Nilsson (s), Bengt-Ola Rytter (s), Lilian Virgin (s), Owe Hellberg (v), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Andersson (m), Carina Moberg (s), Inga Berggren (m), Anders Ygeman (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Sten Lundström (v), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skårman (m), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rigmor Stenmark (c) och Ewa Thalén Finné (m).

Avvikande meningar

1. Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Carl-Erik Skårman (m) och Ewa Thalén Finné (m) anser:

Bostadspolitikerna i Sverige har i flera avseenden havererat. Regeringen visar upp en total oförmåga att ta tag i orsakerna till de växande problemen på bostadsmarknaden med bostadsbrist, obalanser i bostadsutbudet och höga boendekostnader. I stället för nödvändiga beslut om avreglering och sänkt skattetryck går regeringen vidare på sin väg med statlig styrning och nya bidragssystem med försök till detaljreglering av bostadssektorn. Flera av anslagen inom utgiftsområde 18 är klara uttryck för en sådan politik. Erfarenheterna visar att denna typ av åtgärder endast snedvrider konkurrensen och motverkar en sund utveckling inom sektorn.

Regleringen av bostadssektorn och den internationellt sett mycket höga beskattningen av boendet har medfört att vi i Sverige betalar mer för boendet än i något annat jämförbart land. Höga skatter på både inkomster och boende leder till att alltmer av den disponibla inkomsten går till boendekostnader. Ett genomsnittligt hushåll använder nästan en tredjedel av inkomsten efter skatt till boendet. Enbart fastighetsskatten motsvarar en månadshyra av tolv.

Vi anser att utgångspunkten för de bostadspolitiska besluten under de närmaste åren, och därmed även för de nu aktuella budgetbesluten, måste vara att bostadsmarknaden skall styras av människors efterfrågan, inte av subventioner, detaljregleringar och politiska ingrepp. Åtgärder måste vidtas för att möjliggöra ett bostadsbyggande som svarar mot efterfrågan. Det handlar bl.a. om att successivt avveckla fastighetsskatten, reformera hyressättningssystemet, tillåta ägarlägenheter samt att förenkla plan- och bygglovprocessen. Vidare måste den statliga styrningen av kommunernas bostadsföretag upphöra och hyresgäster tillåtas köpa sina egna bostäder om de så önskar. De investeringsbidrag med olika inriktning som införts under de senaste åren måste snarast avvecklas.

Vi kan konstatera att denna inriktning ligger till grund för de förslag om ram för utgiftsområde 18 under budgetåren 2002–2004 som läggs fram i Moderata samlingspartiets partimotion 2001/02:Fi291. Enligt dessa förslag ger en successiv avveckling av fastighetsskatten och ett även i övrigt sänkt skattetryck tillsammans med förenklingar av regleringen av byggande och hyressättning utrymme för ett ökat byggande och sänkta boendekostnader. En bred avreglering av bostadsmarknaden bidrar också bl.a. till att kostnaderna för Boverket och övrig bostadsadministration kan begränsas. Bostadsbidragen renodlas för att endast gå till barnfamiljer och växlas på sikt mot sänkt skatt.

Stödet till lokala investeringsprogram avvecklas genom att nya bidrag inte beviljas.

Med hänvisning till det nu anförda anser vi att Moderata samlingspartiets partimotion 2001/02:Fi291 yrkandena 4 och 5 bör tillstyrkas och att regeringens förslag, liksom övriga motionsyrkanden, bör avstyrkas.

2. Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd) anser:

En god bostad och en trygg närmiljö är av grundläggande betydelse för välfärden. Alla skall ha rätt till en ändamålsenlig bostad till en rimlig kostnad. Boendet skall underlätta gemenskap och ett aktivt vardagsliv. Bostaden och boendemiljön är också avgörande för att barnen skall kunna erbjudas en god uppväxtmiljö. Det är en viktig uppgift för bostadspolitiken att ge de förutsättningar som krävs för att människors skiftande önskemål och behov av bostäder i olika skeden av livet skall kunna tillgodoses. Detta förutsätter förändringar av den nuvarande bostadspolitiken i flera avseenden.

Redan i planeringen av nya bostadsområden måste hänsyn tas till hur en plan tillgodoser olika gruppers behov. En blandning av upplåtelseformer bör eftersträvas. Detta innebär att nuvarande restriktioner mot ombildningar måste tas bort och att nya upplåtelseformer som ägarlägenheter bör tillåtas. Systemet för hyressättning måste reformeras genom att större möjlighet ges för individuell anpassning av hyrorna och genom att lägesfaktorn ges större tyngd. Möjligheterna till ett billigare byggande bör tas till vara genom ökad konkurrens. Dessutom bör en konsekvensutredning om sänkt byggmoms genomföras. Detta är några av de grundläggande utgångspunkterna för det reformbehov som finns inom bostadssektorn. Enligt vår mening svarar de förslag som förs fram i Kristdemokraternas partimotion 2001/02:Fi293 om förändringar inom utgiftsområde 18 under den närmaste treårsperioden bäst mot denna inriktning.

Vi delar således vad som i partimotionen anförts om reformbehovet inom utgiftsområde 18. Bostadsbidragen bör förstärkas och göras mer rättvisa. Det kan ske genom att de individuella inkomstgränserna slopas och de snäva regler för den bidragsgrundande bostadsytan som infördes år 1997 ändras. Stödet till de barnfamiljer som har den mest utsatta ekonomiska situationen bör förbättras genom att den barnrelaterade delen av bostadsbidraget höjs med 100 kr per barn.

Besparingar kan göras på räntebidragsanslaget genom att bidraget till nya fastigheter avvecklas. Även investeringsbidraget till hyresbostäder avvecklas. Detta kompenseras bl.a. genom en sänkning av fastighetsskatten och genom en skattemässig direktavskrivning på nybyggnadsvärdet för hyresfastigheter. På sikt bör fastighetsskatten helt avvecklas och ersättas av en låg kommunal avgift. En besparing inom utgiftsområdet kan också uppnås genom att de

lokala investeringsprogrammen avvecklas. I stället bör medel omfördelas till en ny anslagspost för förbättrad inomhusmiljö samt allergisivering av bostäder och skolor m.m.

Sammantaget innebär de ovan redovisade åtgärderna att ramen för utgiftsområde 18 bör fastställas i enlighet med förslaget i Kristdemokraternas partimotion 2001/02:Fi292 yrkandena 9 och 10. Regeringens förslag, liksom övriga aktuella motionsyrkanden, avstyrks.

3. Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Rigmor Stenmark (c) anser:

Sverige lider av en bostadsmarknad i stark obalans. Det finns stora regionala skillnader med bostadsbrist och bostadsöverskott i olika delar av landet. Samtidigt finns det en obalans i utbudet av bostäder på respektive ort. Efterfrågan på hyresbostäder kan inte tillgodoses på de expansiva orterna. Bristen på studentlägenheter är mycket stor på flera av universitets- och högskoleorterna. Unga hushåll har stora svårigheter att skaffa den första bostaden. Boendekostnaderna i delar av landet har ökat kraftigt till följd av en hög beskattning av hela sektorn. För många har detta lett till svårigheter att bo kvar i sin bostad. Det är nödvändigt med åtgärder inom ett flertal områden för att komma till rätta med bl.a. dessa brister. Bostadspolitiken bör inriktas på att skapa förutsättningar för en bättre fungerande bostadsmarknad som kan erbjuda ett boende med hög livskvalitet till rimliga kostnader i hela landet.

Centerpartiet föreslår i sina motioner åtgärder som kan inleda omställningen till en mer balanserad bostadsmarknad som i högre utsträckning tillgodoser människors efterfrågan och behov. Exempel på sådana åtgärder är en utveckling av en väl genomtänkt samhällsplanering och förbättring av kommunikationer i hela landet. Förutsättningarna för bostadsbyggandet måste förbättras bl.a. genom åtgärder för en bättre konkurrens. Hyressättningssystemet måste ses över och boendeskatterna måste sänkas.

Samtidigt som åtgärder vidtas för att förbättra förutsättningarna för en god bostadsförsörjning är det angeläget att ta till vara de möjligheter till besparingar som finns inom sektorn. Det förslag till ram för utgiftsområde 18 som läggs fram i Centerpartiets partimotion 2001/02:Fi293 innebär att dessa möjligheter kan tas till vara utan att negativa effekter för sektorn behöver uppstå. Centerpartiet föreslår förbättringar för barnfamiljerna genom höjda garantibelopp i bl.a. föräldraförsäkringen och sjukförsäkringen samt skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare. Detta ger utrymme för besparingar på anslaget för bostadsbidrag. Investeringsbidraget till nybyggnad av hyresbostäder bör snarast avvecklas. Vidare ger en avveckling av stödet till lokala investeringsprogram för en ekologisk hållbarhet utrymme för en ytterligare begränsning av ramen. Vissa besparingar kan också genomföras inom flera av de myndigheter som finansieras inom utgiftsområdet.

Det är angeläget att i större utsträckning kunna hjälpa de familjer som drabbats av höga radonhalter i sina hus. Den ram som föreslås i Centerpartiets motion ger utrymme för ökad bidragsgivning inom detta område.

Sammanfattningsvis anser jag att förslagen i Centerpartiets partimotion 2001/02:Fi293 yrkandena 3 och 4 om ramen för utgiftsområde 18 bör tillstyrkas av finansutskottet. Regeringsförslaget, liksom övriga aktuella motionsyrkanden, avstyrks.

4. Fastighetsbeskattningen år 2001

Sten Andersson (m), Inga Berggren (m), Carl-Erik Skårman (m) och Ewa Thalén Finné (m) anser:

Dagens fastighetsskatt är en skatt på en fiktiv avkastning på husets taxeringsvärde som inte har någon koppling till en verklig inkomst. Det säger sig självt att en skatt med en sådan utformning varken blir rättvis eller möjlig att förstå för den enskilde. Fastighetsskatten drabbar alla boendeformer, men samtidigt belastas den enskilda bostaden på helt olika sätt beroende på bl.a. upplåtelseform, geografiskt läge och fastighetens ålder. För den som bor i hyresrätt går normalt sett så mycket som en månadshyra till att betala fastighetsskatten. För småhus varierar fastighetsskatten starkt, främst beroende på var fastigheten är belägen. Till detta kommer att förmögenhetsskatten som en följd av höga taxeringsvärden bidrar till att ytterligare öka skattebördan för många hushåll.

Vi menar att skattesystemet måste uppfylla två grundläggande krav. Systemet skall för det första vara begripligt och överblickbart för den som betalar skatt. För det andra skall skattesystemet vara stabilt över tiden så att den enskilde kan överblicka sin framtida skattebördan utan att plötsligt drabbas av förändringar som kraftigt försämrar eller rent av raserar det enskilda hushålls ekonomi. Vi tvingas konstatera att dagens system för uttag av fastighets-skatt inte i någon del uppfyller dessa två grundläggande krav. Skulle dessutom en begränsningsregel införas i enlighet med vad regeringen föreslagit skulle systemet bli än mer komplicerat, oöverskådligt och godtyckligt.

Regeringen presenterar, nu liksom tidigare, sitt förslag till ändringar i fastighetsbeskattningen som en skattesänkning. Även om förslaget för vissa hushåll innebär att skatteuttaget minskar något så leder det för många hushåll till så kraftiga skattehöjningar att de utgör ett hot mot familjernas ekonomiska trygghet. Vad som erfordras är i stället en successiv avveckling av fastighets-skatten som inleds med skattesänkningar för alla hushåll.

För att redan nu åstadkomma en verklig lindring i skattebelastningen för hushållen bör i enlighet med förslagen i de nu aktuella motionerna (m) en successiv avveckling av fastighetsskatten inledas. Som en första åtgärd skall därför underlaget för skatteberäkningen frysas till 1997 års eller den eventuellt lägre nivå som gäller – detta för att mildra effekterna av de senaste årens mycket kraftiga prisökningar i vissa områden. Vidare skall underlaget för skatten utgöras av byggnadsvärdet och halva markvärdet. Genom att reducera

markvärdet vid beräkningen av skatten åstadkommer man framför allt en utjämning av de stora regionala orättvisorna. Skattesatsen för fastighetsskatten bör sedan sänkas successivt. För år 2002 skall skattesatsen för småhus sänkas till 0,9 % och för hyreshus till 0,5 %. Därefter skall skattesatsen sänkas med 0,1 procentenhet under vart och ett av åren 2003 och 2004.

Som framgått är de förändringar som nu bör genomföras steg på väg mot ett avskaffande av fastighetsskatten. För tydlighetens skull bör här göras klart att avsikten inte är att den skall ersättas med andra pålagor i form av en schablonintäkt eller liknande. Genom en avveckling kan dessutom fastighetstaxeringen förenklas för att sedan helt tas bort. Genom de nu förordade skattesänkningarna finns det inte heller behov av någon begränsningsregel.

Vårt ställningstagande innebär att vi tillstyrker samtliga partimotioner liksom övriga motioner som undertecknats av företrädare för Moderata samlingspartiet. Vi ställer oss dessutom bakom fyrpartimotionen (m, kd, c, fp) med förslag om frysta taxeringsvärden.

5. Fastighetsbeskattningen år 2001

Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd) anser:

Kristdemokraterna anser att fastighetsskatten i sin nuvarande utformning strider mot grundläggande etiska och skatterättsliga principer. Fastighetsskatten drabbar alla boende oavsett inkomst och betalningsförmåga. Den står därmed i strid med den gängse principen om skatt efter bärkraft. Skatten hotar i vissa fall äganderätten liksom den enskildes trygghet vad gäller besittningen av det egna hemmet. Personer med låga inkomster som bor i attraktiva områden har inte råd att betala skatten och riskerar därför att få lämna sina hem och invanda miljöer när taxeringsvärdet räknas upp. Att göra det möjligt att äga sin bostad också för låginkomsttagare är att verka för ett jämlikt samhälle, ett samhälle där äganderätt inte kräver stora pengar. Fastighetsskatten ökar den sociala segregeringen och motverkar möjligheterna för ett permanent boende i många områden som är attraktiva.

Som framhålls i bl.a. Kristdemokraternas partimotion bör de statliga reglerna utformas så att de ger skattemässig neutralitet mellan olika boendeformer. Den enskildes val av bostad skall naturligtvis i första hand styras av dennes behov och förutsättningar i övrigt och inte av beskattningens utformning. Den snedfördelning i beskattningen mellan småhus och hyreshus som den nuvarande majoriteten har skapat måste därför rättas till. På sikt måste också systemet med statlig fastighetsskatt avvecklas. I stället bör kommunerna ges möjlighet att ta ut en avgift för täckande av kostnaderna för gatuunderhåll, brandförsvaret och annan kommunal service som är kopplad till fastigheten. På så vis stannar pengarna inom kommunerna och kommer medborgarna till del. I dag är det kommunerna som har kostnaderna och staten som tar in hela skatteintäkten. Den kommunala avgiften relaterad till fastigheten kommer att på sikt öka möjligheterna till lägre kommunalskatt.

En avveckling av fastighetsskatten bör inledas omedelbart. I ett första steg bör därför taxeringsvärdena frysas till 2000 års nivå. Genom en sådan åtgärd kommer bl.a. effekterna av de senaste årens mycket kraftiga prisökningar i vissa områden att mildras. Som en följd av detta erfordras inte heller någon begränsningsregel av det slag som regeringen föreslagit.

Våra ställningstaganden ovan innebär att vi tillstyrker samtliga motionsförslag som undertecknats av företrädare för Kristdemokraterna. Vi ställer oss dessutom bakom fyrpartimotionen (m, kd, c, fp) med förslag om frysta taxeringsvärden.

6. Fastighetsbeskattningen år 2001

Rigmor Stenmark (c) anser:

En viktig, för att inte säga avgörande, anledning till det låga bostadsbyggandet är den mycket hårda beskattningen av byggande och boende. Vi har på mycket kort tid gått från att subventionera byggande och boende till att göra sektorn till en betydande skattekälla. Grunden till denna förändring är 1990 års skattereform. Genom reformen finansierades sänkta inkomstskatter till stor del genom höjda indirekta skatter och avgifter, vilket lett till kraftigt ökade boendekostnader. I reala termer höjdes hyrorna med 40 % i hela beståndet och med ännu mer i nyproduktionen under åren närmast efter reformen. Till detta kommer effekterna av kraftigt minskade subventioner. Ett resultat av detta är att i dag går i genomsnitt en tredjedel av hushållens disponibla inkomster till boendet. Det finns inte heller något annat OECD-land där boendekostnaderna tar en så stor andel av den disponibla inkomsten.

Sammantaget har utvecklingen lett till att bostaden har reducerats till en av många skattekällor vars enda uppgift är att ge statskassan ett tillskott. Det är en utveckling som vi från Centerpartiets sida inte kan acceptera. Skatterna på boendet måste därför sänkas. En utgångspunkt skall då vara att sänkningarna skall leda till lägre boendekostnader och skapa neutralitet mellan olika upplåtelseformer.

Med den utformning fastighetsskatten har i dag har underlaget för skatten, dvs. taxeringsvärdet, kommit att få en allt större betydelse. Det var också mot den bakgrunden som Centerpartiet medverkade till att frysa taxeringsvärdena fr.o.m. år 1997. När nu regeringen med hjälp av stödpartierna inte längre står fast vid denna frysning innebär det kraftiga höjningar av fastighetsskatteuttaget för många familjer. Inte minst gäller det för de familjer som bor i områden som är attraktiva för fritidsboende. Förutom att förslaget försätter många människor i stora svårigheter riskerar det att ytterligare avfolka många kust- och skärgårdssamhällen. Samhällets åtgärder bör i stället syfta till att underlätta ett boende i dessa områden.

För att mildra effekterna av dagens fastighetsbeskattning måste utöver en fortsatt frysning av taxeringsvärdena skattesatserna sänkas till 1,1 % för småhus och till 0,5 % för hyreshus. På sikt bör dessutom hela fastighetsbeskatt-

ningen läggas om till en schablonintäkt för småhus och helt avvecklas för hyreshus.

Mitt ställningstagande ovan innebär att jag tillstyrker samtliga motionsförslag som undertecknats av företrädare för Centerpartiet. Jag ställer mig dessutom bakom fyrpartimotionen (m, kd, c, fp) med förslag om frysta taxeringsvärden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottet	2
Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	2
Fastighetsbeskattningen	5
Fastighetstaxeringen m.m.	8
Avvikande meningar	10
1. Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (m)	10
2. Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (kd).....	11
3. Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (c).....	12
4. Fastighetsbeskattningen år 2001 (m).....	13
5. Fastighetsbeskattningen år 2001 (kd).....	14
6. Fastighetsbeskattningen år 2001 (c).....	15